

**Det europeiske
miljøbyrås flerårige
arbeidsprogram 1999-2003
– en kort oversikt**

Innledning

Det europeiske miljøbyrå (EEA) støtter Det europeiske fellesskaps miljøpolitikk og det innsats for en bærekraftig utvikling. Byråets oppgave er å bidra med pålitelig, relevant, rettidig og målrettet miljøinformasjon. Det europeiske miljøbyrå samordner og utnytter omfattende data og informasjon fra EIONET (Det europeiske nett for miljøinformasjon og miljøobservasjon), et europeisk nett av nasjonale miljøinformasjonsinstitusjoner i de 18 landene som er medlemmer av Det europeiske miljøbyrå, samt tilsvarende institusjoner i Sentral- og Øst-Europa.

Det er et presserende behov for sammenhengende data levert i et format som kan brukes av politikerne i utformingen av politikken. Forpliktelsen til å integrere miljøhensyn i politikken på andre områder i EU har medført en vesentlig økning i behovet for pålitelig og relevant miljøinformasjon, og i takt med de stadig stigende kravene forventes dette behovet bare å bli større.

Beslutningstakere på europeisk og nasjonalt plan trenger denne typen objektiv, pålitelig og sammenlignbar informasjon til sin utforming, gjennomføring og ytterligere utvikling av miljøpolitikken. Ettersom nye politiske områder og behov kommer til hvert år, må Miljøbyrået anstrenge seg til det ytterste for å

forsyne sine primærbrukere med informasjon. I tillegg ønsker en lang rekke andre interesserte parter og organisasjoner tilgang til informasjonen. Behovet for å forsyne private organer og enkeltpersoner med relevant informasjon vil også øke, ikke minst fordi begrepet bærekraftig utvikling får sterkere feste, og fordi vi får et skifte fra en "end-of-pipe"-kontroll av punktkildeforurensning ved hjelp av forskrifter til en reduksjon av energi- og materialbruk via forebyggende tiltak som ren produksjon og rent forbruk.

Miljøbyrået er en sentral for utveksling av informasjon som leveres av og for EIONET, informasjon som omfatter bidrag fra flere hundre organisasjoner. Nettet er et bevis på hvordan europeiske land kan samarbeide på en effektiv måte med gjensidig utbytte. Ikke bare utveksles og forbedres informasjonen gjennom felles innsats, men felles problemer tas opp ved at nødvendig informasjon framskaffes, og felles løsninger deles.

Kapasitetsoppbygging ble prioritert i det første flerårige arbeidsprogrammet og vil fortsatt bli vektlagt av Miljøbyrået i årene som kommer. Ved inngangen til et nytt årtusen fastsetter Miljøbyrået sine prioriteter for det andre flerårige arbeidsprogrammet, som beskrevet i dette dokumentet.

Miljøbyråets bidrag

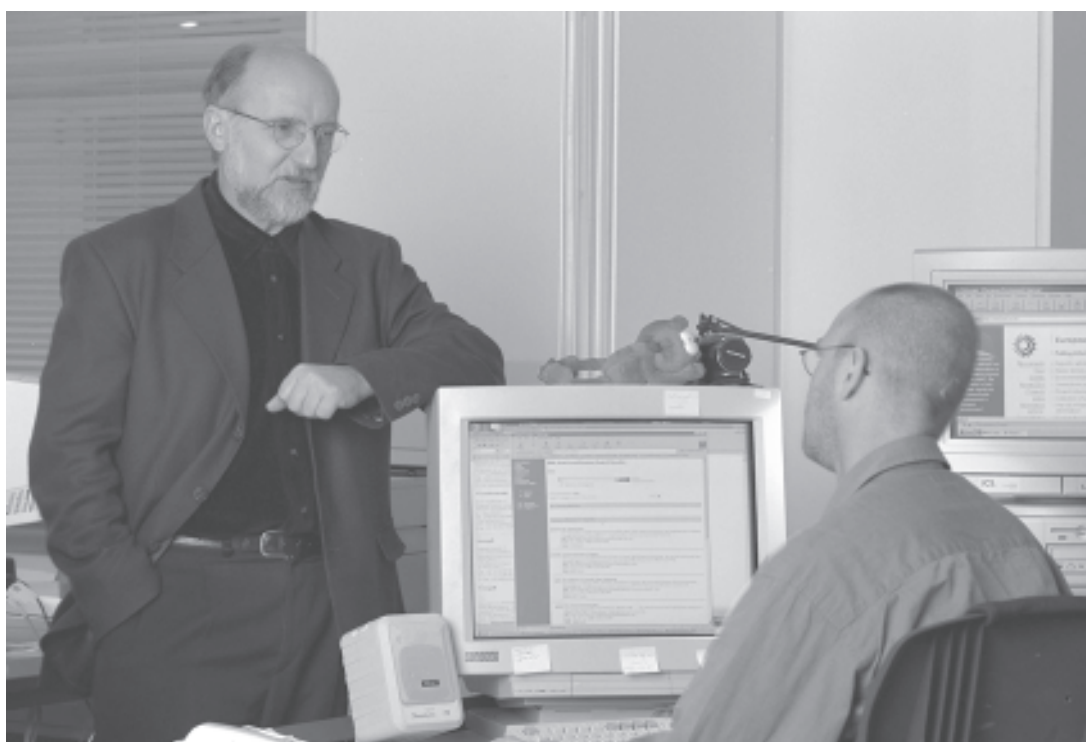
Inntil EU begynte å samordne kreftene på dette området, konsentrerte medlemsstatene seg hovedsakelig om å bygge opp egne miljødata og informasjonssystemer i Europa. Definisjoner, indikatorer og statistiske metoder var ulike, følgelig ble de viktige resultatene og vurderingene forskjellige. Det europeiske miljøbyrå ble opprettet i København i 1993 for å samle inn, samordne og tilpasse de store mengdene relevante data og informasjon som allerede forelå, fra nasjonale miljøorganisasjoner og -byråer.

Dette var slett ingen enkel oppgave. Miljøbyrået begynte med å samle inn og sortere eksisterende informasjon og få oversikt over hva man visste og ikke visste om Europas miljø. Samtidig var det et enormt behov for sammenhengende data levert i et format som kunne brukes umiddelbart av dem som utformer politikken.

Beslutningstakerne trenger et solid fakta- og analysegrunnlag som de kan basere standarder og oversikter på for å bevare og bygge opp miljøkvaliteten. For å styrke lovgivningen trenger de Miljøbyråets system med tidlig varsling av truende

miljøproblemer og systemet for evaluering av effektiviteten ved gjeldende miljølovgivning og virkemidler som allerede er i bruk. Før omfanget av den økonomiske bistanden til østeuropeiske naboland kan fastsettes, må beslutningstakerne ikke bare kjenne tilstanden for miljøressursene i disse landene, men også tilstanden for miljøinformasjonen.

På toppmøtet i Luxembourg i desember 1997 og senere på Cardiff-møtet i juni 1998 forpliktet Det europeiske råd Den europeiske union til å etablere og innføre rapportering om trender innenfor spesifikke indikatorer for bærekraftig utvikling. Dette gjelder også EUs målsetning om å integrere miljøhensyn i politikken på alle områder i Den europeiske union. Dette arbeidet krever særlig en uavhengig vurdering av den vitenskapelige usikkerheten som hefter ved unge disipliner i rask utvikling. Videre gjelder det det arbeidet Miljøbyrået utfører som omfatter miljøkonsekvensvurderinger av prosjekter og politikk. Samtidig begynner EU å forberede utvidelsen østover, og i forbindelse med disse aktivitetene har behovet for pålitelig og relevant miljøinformasjon økt.

Informasjonstilgang

Trenden på miljøområdet i dag er i retning av mer og åpnere rapportering. Dette gjelder like mye for det enkelte land som for den enkelte bedrift. Den framskaffing og utveksling av informasjon som skjer i Miljøbyråets regi gir alle interesserte parter – EU-organer, nasjonale departementer, organisasjoner og enkeltpersoner – delt tilgang til samme informasjon på europeisk plan. Åpen tilgang til miljøinformasjon gir innbyggerne makt og mulighet til å gjøre seg opp en mening og handle deretter. På denne måten fremmer Miljøbyråets offentlige tilgang til sine produkter og tjenester også målsetningen om å støtte prosessen for offentlig deltakelse.

Samarbeid

Miljøbyråets geografiske arbeidsområde går allerede ut over de 18 medlemslandene og omfatter PHARE- og TACIS-statene (som inkluderer Den russiske føderasjon) og landene som grenser til Middelhavet, Østersjøen og Nordishavet. Flere av PHARE-statene forventes å bli fullverdige medlemmer av Miljøbyrået i løpet av planleggingsperioden 1999-2003, samtidig som kontakten med TACIS-landene vil bli styrket. En reell alleuropeisk rapportering krever imidlertid langt større ressurser, både økonomiske og menneskelige.

Det er også nødvendig med økt samarbeid med EUs Generaldirektorat for Miljø til støtte for utarbeidelsen av Unionens miljøpolitikk og Generaldirektoratet for forskning om det

5. rammeprogrammet for forskning, og med de generaldirektoratene som har ansvar for å integrere miljøaspekter i politikken på sektorer som f.eks. transport, energi og landbruk. Samarbeidet med EUs felles forskningscenter og Eurostat skal også styrkes.

I tillegg blir det nødvendig å styrke samarbeidet med tredjeparter som De forente nasjoners Miljøprogram, Verdens helseorganisasjon, UNECE og OECD. Arbeidet som Miljøbyrået gjennomfører med disse internasjonale organisasjonene sikrer sammenhengende informasjon og redusert fare for dobbeltarbeid. Byrået samarbeider også med en lang rekke andre organisasjoner, fra universiteter til finansinstitusjoner.

Utfordringene som ligger foran oss

I det nye flerårige arbeidsprogrammet har Byrået formulert sin oppgave for de neste fem årene som følger: 'Det europeiske miljøbyrå har som mål å støtte bærekraftig utvikling og bidra til å oppnå betydelig og målbar bedring av Europas miljø ved å levere rettidig, målrettet, relevant og pålitelig informasjon til politiske planleggere og allmennheten.'

For å fokusere sitt arbeid i løpet av neste planleggingsperiode har Byrået definert sju konkrete utfordringer som dekker dets ulike ansvarsområder. Utfordringene vil gjøre det enklere å identifisere prioriteter og opprettholde en ressursbalanse. For å si det enkelt – Miljøbyrået må møte de første fire utfordringene for å kunne møte de tre siste.

1. Etablering av nettver. Utvikle og vedlikeholde EIONET
2. Bygge opp Referansesenteret for miljøinformasjon
3. Utvikle prosessen "fra-overvåking-til-rapportering"
4. Identifisere nye miljøproblemer

5. Støtte utarbeidingen av miljøpolitikk ved å levere informasjon som kan utnyttes direkte av beslutningstakerne
6. Støtte gjennomføring og evaluering av miljøpolitikk
7. Støtte miljøaspektet i EUs utvidelsesprosess

Miljøbyråets resultater

Miljøbyråets innsats kommer til uttrykk i en lang rekke produkter og tjenester.

- Miljøvurderingsrapporter, som dekker hele spekteret av drivkrefter, belastninger, tilstand, konsekvenser og tiltak
- Miljøspørsmålsrapporter om prioriterte problemer, sektorer og saker
- Emnerapporter – overvåking av luft, vann, jordbunn og andre emneområder
- Tekniske rapporter og retningslinjer og håndbøker myntet på spesialister
- Referansesenteret, som gir tilgang til Det europeiske miljøbyrås databaser og andre informasjonskilder
- Tjenester og rapportering til politisk ansvarlige

Rapporten 'Europas miljø', som kommer ut hvert femte år, er nok den mest kjente av Miljøbyråets publikasjoner. Fra 1999 blir den supplert med den årlige rapporten 'Miljøsignaler', som er basert på de viktigste miljøindikatorerne. Begge rapportene bidrar med viktig informasjon og en integrert vurdering som dekker drivkrefter, belastninger, tilstand, konsekvenser og samfunnsmessige tiltak i forbindelse med ulike miljøproblemer. På denne måten bidrar rapportene med en omfattende oversikt over dagens situasjon samtidig som de gir en pekepinn på utsiktene for miljøet. Informasjonen og konklusjonene i rapportene er illustrert med grafer, kart og statistikk, og innholdet er tilgjengelig for både eksperter og amatører.

Programområder

Rent praktisk er Miljøbyråets arbeid, som omtalt i det flerårige arbeidsprogrammet, inndelt i fem programområder:

1. **Emnedatabaser og rapportering**, for å forbedre overvåking og miljørapportering.
2. **Integrert vurdering**, med dyptgående analyser av bestemte miljøproblemer, geografiske områder, økonomiske sektorer eller tiltak i forbindelse med problemene.
3. **Periodisk rapportering**, som dekker utarbeidelsen av miljøvurderingsrapportene nevnt over.
4. **Støtte til rapporteringssystemet**, herunder

utarbeidelse av metoder og nødvendig dataverktøy som Det europeiske miljøbyrå og EIONET behøver, og utbygging av Referansesenteret.

5. **Tjeneste- og nettverksinfrastruktur**, som leverer nødvendig datastøtte samt utgivelse, spredning og informasjonstjenester.

På hvert område vil driftsgrupper arbeide med et antall prosjekter som er definert i arbeidsprogrammene. Rapporteringsprosessen forutsetter kontinuerlig inndata fra alle programområder. Nedenfor følger en oversikt over titlene på de enkelte prosjektene innenfor de fem programområdene.

Oversikt over programområder, prosjektgrupper og prosjekter

1. EMNEDATABASER OG RAPPORTERING	3. PERIODISK RAPPORTERING
1.1 Samfunnsøkonomiske data 1.1.1 Eurostat datasamarbeid 1.1.2 Samarbeid med andre organer 1.2 Belastninger 1.2.1 Atmosfæriske utslipp 1.2.2 Avfall 1.2.3 Kjemikalier 1.2.4 Utslipp til vann 1.2.5 Utslipp til land og jordbunn 1.3 Tilstand og kvalitet 1.3.1 Luftkvalitet 1.3.2 Vannkvalitet og -ressurser 1.3.3 Tilstand for flora, fauna og biotoper 1.3.4 Tilstand for jordbunnen 1.3.5 Arealdekke 1.3.6 Miljøet i kyst- og havområder 1.3.7 Støy	3.1 Femårsrapporter 3.1.1 EU98 Miljøtilstandsrapport 3.1.2 Tilstand og utsikter for Europas miljø 3.2 Periodisk indikatorrapport 3.2.1 Miljøsignalrapporter for Europa
2. INTEGRERT VURDERING	4. STØTTE TIL RAPPORTERINGSSYSTEMET
2.1 Miljøproblemer 2.1.1 Luftkvalitet og ozon 2.1.2 Klimaendring 2.1.3 Vannstress 2.1.4 Eutrofiering 2.1.5 Forsuring 2.1.6 Endringer i det biologiske mangfold 2.1.7 Eksponering for kjemikalier 2.1.8 Helse 2.1.9 Land- og jordforringelse 2.1.10 Avfallsforvaltning 2.2 Regionale vurderinger 2.2.1 Middelhavet 2.2.2 Integrert kystsoneforvaltning (ICZM) 2.2.3 Transport TEN SEA 2.2.4 Landskap 2.2.5 Bymiljø 2.3 Sektorer og virkemidler 2.3.1 Transport 2.3.2 Landbruk 2.3.3 Energi 2.3.4 Turisme 2.3.5 Industri 2.3.6 Husholdninger 2.3.7 Virkemidler 2.4 Spredning av forskning og nye problemer 2.4.1 Forskning og miljøinformasjon 2.4.2 Nye miljøproblemer	4.1 Scenarier, metodikk, retningslinjer 4.1.1 Integreerte miljøvurderinger 4.1.2 Scenarier og framtidsanalyser 4.1.3 Retningslinjer for miljørapportering 4.1.4 Støtte til rapporteringskrav (EU-lovgivning og multilaterale avtaler) 4.2 Data- og informasjonsstyring 4.2.1 Dataflyt i EIONET 4.2.2 Miljøbyråets GIS-støtte 4.2.3 Datalagerstyring 4.3 Offentlig tilgang til miljøinformasjon - referansesenter 4.3.1 Katalog over Miljøbyråets/EIONETs informasjonskilder 4.3.2 Miljøbyråets nettsted: port til Referansesenteret 4.3.3 Tilgang til datalager og emnedatabaser 4.3.4 Port til andre informasjonsleverandører - GELOS, Envirowindows 4.4 Etablering av institusjonsnett osv. 4.4.1 EIONET og samarbeid med tredjeland (ETC, NFP, NRC) 4.4.2 Europakommisjonen (DGXI, andre DG, JRC, Eurostat) 4.4.3 Rådet, Parlamentet, EcoSoc, Regionkomiteen 4.4.4 Internasjonale organer 4.4.5 NGOer (forretningmessig og økologisk)
	5. TJENESTE- OG NETTVERKSINFRASTRUKTUR
	5.1 Informasjons- og nettverksteknologi 5.1.1 IT-kapasiteter 5.1.2 Telematikk-kapasiteter 5.1.3 Utvikling av dataapplikasjoner 5.2 Informasjonskapasiteter og -tjenester 5.2.1 Utgivelse 5.2.2 Distribusjon og markedsføring 5.2.3 Spredning av miljøinformasjon 5.2.4 Biblioteks- og informasjonstjenester

Budsjettmessige aspekter

Størsteparten av Miljøbyråets arbeid er av flerårig karakter ettersom oppstart, utvikling og gjennomføring av prosjektene skjer over flere år. Miljøbyrået følger et flerårig arbeidsprogram (MAWP). Det må derfor ha et flerårig budsjettoverslag som en ramme for utviklingen av byråets arbeid på lang sikt.

I begynnelsen hadde Miljøbyrået et beskjedent budsjett og en beskjeden bemanning. Planen var at ansvarsområder og budsjett i løpet av årene skulle øke gradvis i forhold til mandatet og primærklientenes behov. Effekten av budsjettrestriksjonene ble merkbare først i 1998, da en rekke ulike prosjekter måtte avsluttes før tiden. Sammenlignet med 1997-budsjettet representerte faktisk årsbudsjettet for 1998 på 16,8 MEUR en reell nedgang i tilgjengelige midler for eksterne aktiviteter. Årsbudsjettet for 1999 legger opp til 18,1 MEUR med en bemanning på 68 ved Miljøbyråets hovedkontor i København. På grunnlag av en analyse av erfaringene fra de første årene er det mulig å beregne nødvendig ressursbehov for å gjennomføre Miljøbyråets mandat fullt ut i henhold til Rådsforordning 1210/90 om opprettelse av Det europeiske miljøbyrå, endret ved Rådsforordning 933/1999.

Et minimumsscenario for Miljøbyråets utvikling er fastsatt i det flerårige arbeidsprogrammet i forhold til kravene fastsatt i opprettelsesforordningen. Dette scenariet innebærer et årsbudsjett på 18-20 MEUR for de neste 2-3 årene, med en økning til 23 MEUR i de siste årene av planleggingsperioden. Dette vil sikre kontinuitet i et utvalgt antall kjerneprosjekter definert som overordnede i de første årlige arbeidsprogrammene, men vil kun tillate en beskjeden utvikling på andre viktige områder.

Det flerårige arbeidsprogrammet er utformet med sikte på å gi fleksibilitet for ytterligere prioriteter, for det tilfelle at tilleggsressurser ut over estimatene i det flerårige budsjettet skulle bli stilt til rådighet. I praksis betyr dette f.eks. at det vil bli forhandlet direkte med nøkkeltakter om hvordan Miljøbyrået kan finansiere og gjennomføre tilleggsaktiviteter.

Et aktivitets- og bemanningsnivå som gjør det mulig å møte de økende behovene og dekke et bredere spekter av oppgaver vil ha budsjettmessige konsekvenser. Med andre ord – for å håndtere oppgaver, som f.eks. støtte til EUs utvidelsesprosess, alleuropeisk rapportering og integrasjon av miljøsaker i politikken på andre områder, trenger Miljøbyrået ressurser ut over dem som er stipulert i det flerårige arbeidsprogrammet.